

A XIX-a Conferință internațională – multidisciplinară
„Profesorul Dorin PAVEL – fondatorul hidroenergeticii românești”,
CLUJ NAPOCA, 2019

STRATEGII DIDACTICE- ASPECTE FORMATIVE ÎN PROCESUL DE PREDARE-ÎNVĂȚARE

Adriana Ioana SCHEAU

TEACHING STRATEGIES – FORMATIVE ASPECTS IN THE PROCESS OF TEACHING-LEARNING

It is obvious the central role of didactic strategies in the teaching process, but their choice and use in an educational approach is directly and strictly influenced by the teacher's vision, his personality, his ability to select, adapt and apply those strategies which targets the maximum potential for success of educational action.

The didactic strategy involves establishing a bridge between the teaching process and learning process. Their efficiency is ensured when calling for the ability to actively and creatively to use information, skills and abilities.

Keywords: didactic strategy, teaching methods

Cuvinte cheie: strategie didactică, metode didactice

1. Aspecte generale

Strategiile didactice reprezintă „*ansamblul de procedee prin care se realizează conclucrarea dintre profesor și elevi în vederea predării și învățării unui volum de informații, a formării unor priceperi și deprinderi, a dezvoltării personalității umane.*” (I. Nicola, 2000, pag.369)

Orice strategie didactică se bazează pe existența unei: *programări externe* care are în vedere modul în care informațiile sunt procesate și transmise, dar și existența unei *programări interne* care se

referă la capacitățile intelectuale ce se vor valorifica având la bază potențialul psihologic individual.

Strategia didactică presupune stabilirea unei punți de legătură între procesul de predare și cel de învățare. Eficiența acestora este asigurată atunci când se face apel la capacitatea de a utiliza informațiile, priceperile și deprinderile însușite în mod activ și creativ. Totodată ele trebuie să se realizeze printr-o îmbinare echilibrată a activității educatorului în procesul de predare învățare cu munca și efortul constant depus de educat în acest proces de transformare și dezvoltarea al acestuia.

2. Strategiile didactice

Este evident rolul central pe care îl ocupă strategiile didactice în cadrul procesului didactic, dar alegerea și utilizarea acestora în cadrul unui demers educațional este direct și strict influențată de concepția, viziunea și personalitatea educatorului, de capacitatea lui de a selecta, adapta și aplica acele strategii care vizează potențialul maxim de reușită al unei acțiuni educative.

Strategia didactică este formată dintr-un „*ansamblu complex și circular de metode, tehnici, mijloace de învățământ și forme de organizare a activității complementare*” (C. L. Oprea, 2009, pag.8), acestea fiind organizate într-o structură de acțiuni ce urmează a fi întreprinse de cadrul didactic pentru a asigura reușita și eficiența învățării.

În viziunea profesorului I. Cerghit (Oprea, C. L., 2009, pag.31) sunt identificate elementele componente ale unei strategii didactice: modurile de predare, metodele, suporturile didactice, formele de organizare.

Metoda este așadar una dintre componentele strategiilor didactice care, alături de celelalte componente, conduc și orientează procesul didactic, facilitează și asigură succesul unei activități instructiv-educative.

Metoda didactică reprezintă „*un drum sau cale de urmat în activitatea comună a educatorului și educaților, pentru îndeplinirea scopurilor învățământului, adică pentru informarea și formarea educaților.*” (Cucoș, C., 1998, pag.143)

Termenul de metodă provine din două cuvinte grecești: „odos - cale”, „metha - spre, către” deci „cale\drum către”, „cale de urmat”. Metodele de instruire reprezintă calea de organizare și conducere a activității de învățare a copilului. Ele reprezintă totodată un instrument

didactic pe care cadrul didactic îl utilizează în vederea transmiterii unor informații sau în vederea formării unor capacități intelectuale, deprinderi și atitudini adecvate precum și în scopul dezvoltării cognitive ale elevilor.

Pedagogi diferiți au promovat diferite definiții ale metodelor, iar prof. George Văideanu (Cucoș, C., 2006, pag.286) a avansat anumite idei prin care afirmă faptul că metodele de învățământ: sunt alese de cadrul didactic și utilizate în cadrul activităților didactice curriculare sau extracurriculare pentru a crește eficiența acestora în activitatea cu elevii; au la bază comunicarea și cooperarea dintre educator și elev în rezolvarea și descoperirea soluțiilor, în emiterea unor judecăți de valoare; presupun utilizarea unor procedee variate care se utilizează în funcție de particularitățile de vârstă și individuale, precum și a intereselor copiilor; nu urmăresc doar transmiterea unor informații ci și formarea unor capacități, formarea unor valori precum și formarea și stimularea spiritului creativ, estetic, moral etc.; reprezintă acele metode care îi oferă cadrului didactic posibilitatea de a conduce competent actul de predare - învățare astfel încât rolul acestuia să fie cât mai variat de la conducător, organizator, constatatator spre animator, ghid, evaluator.

Tendențele actuale ale educației fac ca metodele să reprezinte acele modalități prin care elevii sunt îndrumați, ghidați în a găsi singuri soluțiile necesare în rezolvarea unei situații problemă, îi determină să emită judecăți de valoare, să descopere adevărul, îi determină să gândească.

Actul de predare-învățare este unit de varietatea metodelor deoarece acestea au în vedere realizarea unor obiective comune. Deci, acestea se află într-o relație de interdependență și se influențează reciproc, ele nu se exclud, ci se sprijină reciproc în direcția îndeplinirii unui scop comun.

3. Rolul cadrului didactic

Cadrul didactic are capacitatea și posibilitatea de a opta pentru utilizarea acelor metode didactice care corespund situației de predare învățare având în vedere și anumiți factori precum particularitățile de vârstă și individuale, natura conținutului și a mijloacelor de învățământ. Alegerea acestora este influențată în egală măsură și de experiența și competența educatorului, de capacitatea lui de a le adapta în funcție de nevoile imediate ale copiilor, de specificul situației de învățare, de contextul situației precum și de interesele copiilor, de capacitatea de a

adapta din mers întreg actul didactic, precum și de capacitarea de a se adapta și de a se plia după tendințele actuale și noi/inovative ale educației. Interferența și influența acestor factori și prin capacitatea de a selecționa metodele potrivite fac ca educația să devină o artă după cum afirma și Gaston Mialaret (C. Cuceș, 2006, pag. 287): *„arta de a adapta la o situație precisă, indicațiile generale date de cărțile de metodologie”*.

Predarea și învățarea realizându-se prin moduri diferite determină în mod direct și existența și utilizarea unei game variate de metode. Acestea au apărut prin diversificarea lor, prin realizare unor interconexiuni și combinații ale metodelor și procedeele, prin raportarea permanentă la specificul situațiilor de învățare precum și prin fundamentare științifică psihopedagogică mereu actualizată.

Metodele și diversitatea acestora fac ca ele să se poată utiliza în diferite situații, dar despre acestea nu se poate afirma că sunt bune sau rele, ci mai mult sau mai puțin eficiente, ele fiind raportate la situația de învățare, la contextul în care au fost utilizate, la factorii interni și externi care au influențat procesul didactic.

Cadrul didactic trebuie să dețină acea capacitate de a selecta și utiliza acele metode care presupun transformarea acestora dintr-o *„cale de cunoaștere”* sugerată, condusă, propusă de către dascăl, într-o *„cale de învățare”* care presupune implicarea directă și activă a copilului, având ca urmare deschiderea orizontului acestuia spre realizarea unei educații permanente, spre formarea capacității de a se autoeduca, spre a se forma și adapta în permanență unei societăți moderne aflată într-o permanentă transformare, spre dezvoltarea unei personalități active și creative cu spirit de inițiativă, capabilă de a contribui la creșterea calității vieții sociale, la promovarea adevăratelor valori.

Existența unor diversități de obiective de conținut, de sarcini, de modalități de predare a unor cunoștințe, capacități, priceperi și deprinderi, nenumăratele variante de combinare și desfășurare a componentelor unui procesului didactic a dus la apariția unor diversități de metode, de procedee și tehnici utilizate de către cadrul didactic în procesul și în acțiunea de transformare a personalității copilului.

Utilizarea unor modalități diferite de predare, învățare, evaluare în educație se poate realiza prin diversificarea metodelor, prin adaptarea acestora și prin raportarea lor în permanență la situația specifică și un momentului precis. Concomitent cu această diversificare a metodelor crește și necesitatea de ordonare și ierarhizare a acestora. Unele metode pot face parte din categorii diferite fiind influențate de

situația de învățare pe care o determină, de scopul în care aceasta este utilizată și de rezultatele utilizării ei.

O primă clasificare a metodelor poate avea la bază criteriul istoric, adică raportarea la cerințele și specificul educație din trecut și de azi. În funcție de acest criteriu putem distinge două grupe de metode: „metode vechi”- tradiționale care se bazează pe o comunicare directă a informațiilor și „metode noi” – moderne cele prin care se face trecerea de la centrarea pe conținut spre centrarea pe elev.

O altă clasificare a metodelor se poate realiza având în vedere *gradul de generalitate, de extensia sferei de aplicabilitate*, având astfel următoarele grupe de metode (Cerghit, I., 2006, pag.104): *metode generale* (metode precum conversația, lucrările practice, expunerea) și *metode particulare* – utilizate în predarea anumitor discipline sau trepte educative (de exemplu metode ce se utilizează cu precădere în activități precum educația muzicală, educația fizică)

Metodele se mai pot grupa și în funcție de organizare muncii, existând astfel (Cerghit, I., 2006, pag.104): metode de activitate individuală, metode de activitate în doi, metode de activitate în echipă, metode de activitate cu grupul, metode de activitate în grupuri mari.

O altă clasificare a metodelor a fost realizată de J.Piaget și W.Okon (Cerghit, I., 2006, pag.106) care au utilizat drept criteriu de clasificare „*suportul purtător de informații*” sau „*mijlocul prin intermediul cărora elevii intră în posesia cunoștințelor*”. Ei au grupat metodele astfel: metode care au la bază utilizarea cuvântului scris sau vorbit (expozitive, interrogative); metode care se bazează pe observarea directă a realității, obiectelor, fenomenelor (metode obiective, demonstrative); metode care vizează acțiunea (experimentul, lucrările practice).

4. Concluzii

■ Aflat într-o permanentă schimbare și dezvoltare, învățământul românesc a îmbrățișat o serie de metode alternative de predare - învățare, evaluare în special acele metode interactive moderne de grup care vizează utilizarea gândirii, imaginației, inteligenței și creativității și care se bazează pe potențialul de care dispune copilul, pe stimularea și dezvoltarea acestuia printr-un efort propriu și susținut.

■ Aceste metode și tehnici interactive de grup au fost clasificate astfel (Oprea, C. L., 2009, pag.191): metode și tehnici de predare - învățare în grup (metoda predării – învățării reciproce, cascada,

mozaicul, metoda piramidei, studiul de caz etc); metode și tehnici de fixare și sistematizare a cunoștințelor și de verificare și evaluare alternativă interactivă (tehnica florii de nufăr, RAI, cartonașe luminoase, portofoliul individual și/sau de grup); metode și tehnici de rezolvare de probleme prin stimularea creativității (brainstorming, explozia stelară, metoda pălăriilor gânditoare, interviul de grup); metode de cercetare în grup (experimentul pe echipe, portofoliul de grup etc).

■ Fiecare categorie și metodă capătă un sens și o semnificație atunci când se raportează la celelalte categorii, toate fiind eficiente dacă sunt utilizate în contexte și momente adecvate și au în vedere un anumit scop ce se urmărește a fi îndeplinit.

■ Metodele de învățământ au ca rol creșterea calității procesului de învățământ și în special a actului didactic prin formarea, stimularea și promovarea unor valori în vederea modelării personalității copilului în concordanță cu cerințele sociale.

BIBLIOGRAFIE

- [1] Cerghit, I., *Metode de învățământ*, Editura Polirom, Iași, 2006.
- [2] Cucoș, C., Bălan, B., Boncu, S., Butnaru, S., *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Editura Polirom, Iași, 2008.
- [3] Joița, E., Ilie, V., Vlad, M., Frăsineanu, E., *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves.
- [4] Nicola, I., *Tratat de pedagogie școlară*, Editura Aramis, București, 2000.
- [5] Oprea, C., *Strategii didactice interactive*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2009.
- [6] Voiculescu, E., *Pedagogie preșcolară*, Editura Aramis.

Prof. Adriana Ioana SCHEAU
Prof. învăț. primar, Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu", Cluj-Napoca,
e-mail: adriana_edu2005@yahoo.com
telefon: 0740803976